

Csókalányok, Varjúfiak, Holló testvérek

(vadkacsák, hattyúk, darvak, erdő mélyén élő farkasok, oroszlánok és rejtező haramiák)

Kitagadott, kiátkozott, láthatatlan testvérek a mesékben- és a családokban

Vaskor Gréta

Az ATU541 (BN 450) mesekatalógus számú mese számos változata megtalálható az európai meserégióban, magyar nyelvterületről több mint 500 féle változatot gyűjtöttek fel, ami hatalmas szám. Ez is jelzi, mennyire fontos a téma, amiről ezek a mesék szólnak, mennyiféle apró és nagyobb rendeződési utat vázolnak fel ezek a történetek.

3 altípusa létezik:

1.) Altípus. Egy boszorkány/ az új feleség, mostoha hattyúvá átkozza, varázsolja a fivéreket, de a lánytestvérük megmenekül, és elindul megtörni az átkot.

2.) Altípus Egy királynak van 12 fia, és a királyné ismét gyermeket vár. Itt változatossá válik a történet, mert a fiúk azt mondják, ha az új testvér fiú lesz, elbujdokolnak, ha lány maradnak, (más változatban) épp az apjuk mondja ezt. Megjelenik egy boszorkányos erő, és hamis hírként adja tudtukra, hogy milyen testvér születik, így a fiúk abban hitben lesznek, hogy újra fiútestvérük születik, és elbújnak az erdőben haramiaként. Egy nagyon izgalmas délvidéki változatban, az anya vágyik annyira lánygyerekekre a fiúk után, hogy a legkisebb fiát is lánynak öltözteti, és a fiúk elbujdokolnak emiatt. A lánytestvérük utánuk indul megkeresni, hazahívni őket.

3.) Altípus Egy anya (apa) a fiait (lányait) valamilyen okból megátkozza, hogy változzanak hollóvá, varjúvá, darvakká, hattyúkká, csókákká, farkassá. A húguk (bátyjuk) véletlenül megtudja, hogy vannak testvérei, és utánuk indul megváltani őket. Útja során, a megváltáshoz próbákon, akadályokon kell keresztül mennie. Ez az altípus a legelterjedtebb Magyarországon. (Liszakai J. nyomán)

Ezeket a meséket egyszerre lehet a kapcsolati térben (interszónális síkon) és belső énrészek (intrapszichés) keretében értelmezni. A rövid összefoglaló mind a két értelmezési keretet használni fogja.

„Szavaid, mint kilőtt nyíl” –AZ ÁTOK

Harag, düh és féltékenység, és annak a vágya, hogy a (más)gyermek eltűnjön, kikerüljön a családi rendszerből: ez mozdítja, indítja az átkot mondót.

A szó sebezni tud, ártani, a kellő helyen, erővel is időben kimondott szó pusztítani tud, mágikus ereje van. Ezekben a mesékben ilyen pusztító mondatok hangoznak el:

„Oh istenem, miért nem teszesz csudát, miért nem változtatod a fiaimat valami állattá, ha mindjárt nem fekete varjúvá is”

„Immár a fülem is tele van a lármákkal, adj Isten, hogy változzatok csókákká”

„Szálljatok ki a messzi világba, és gondoskodjatok magatokról - mondott rájuk átkot a gonosz királyné - néma fekete madarakká változtatok!”

Az átok pedig azonnal megfog, (Lotilkótól tudjuk ezt) és madárrá (farkassá, haramiává) változva, átkozva világ végére, nagy veres toronyba, a sötét erdőbe kerülnek, menekülnek az elátkozottak. Nyomtalanul eltűnnek? Emlékük ki és mi őrzi?

HÉTKÖZNAPI ÁTKAINK

„Akire itt nincs szükség, mind váljék fekete hollóvá” (*A tizenkét hollófivér*). Akire nincs szükség: aki teher, aki feladat, aki mindek született, aki rosszkodik, aki lassú, aki más, aki nehezen érti, vagy egyenesen buta, aki más anyától született, ne neved örökké, nem áll jól, és tűnj a szemem elől, ezek a lányok (fiúk) semmit sem érnek, látni sem akarlak... mindennapos apró átkok és programok. És szép lassan lesz egy rész, ami eltűnik, leválik, s elrepül messzire, emberlakta nem járta helyre.

Lehet, a fájdalom számúzi a láthatatlanba, a titok földjére a korán elhunytat.

Lehet, másnak várják. Valamit betölteni, pótolni hiányt, helyrehozni kapcsolatot. S így nem elismerve azt, ami van, ami született.

TITOK

„Arról, hogy a lánykának bátyjai is voltak, a várban senkinek szólni sem volt szabad”

A titok elszigetel, határokat képez, nehezíti az érzelmi megosztást, magányossá tesz. A titok egy családi rendszerben mindig akadályt képez, nagy pszichés energiát vesz igénybe tartani és kerülni is. A titok mindig teher egy családi rendszerben, és lehet fájdalmas a napvilágra kerülése, a rendezése, de ilyenkor energia szabadul fel, megkönnyebbülés születik, helyére kerülnek az eltitkoltak.

A titok keresi az utat, hogy lelepleződjön, hogy napvilágra kerüljön.

Az elátkozott én/rész, a rendszerből kitagadott, elfelejtett testvér nem tűnik el, van, létezik, hiszen a külső és belső világunkban ott állnak a csonka, veres tornyok, sötét erdők, csak nem ismertek, tudottak, azt az erőt, (tudást, képességet), amit ők képviselnek, nem használjuk, paragon hevernek, helyükön hiány van, és a titok jelzi létüket.

Ezek a mesék azt tanítják, hogy a titoknak nincs helye, ellenben mindenkinek helye van a családban, aki egyszer megszületett. És nem csak a mesék, hiszen Böszörményi–Nagy is a családi kapcsolatok rendszerében 5 dimenziót különít el. A negyedik dimenzió azt mondja, hogy aki a családhoz tartozik, jogosult a család anyagi, érzelmi, szellemi javaira, és amikor egy családtagot kirekesztenek, nem csak az ő életére lesz hatással, hanem az egész család életére hatással lesz.

AZ ELINDULÁS ÉS MEGVÁLTÁS

„Addig meg nem nyugszom, míg őket meg nem találom”

„Mert szentül hitte, mindenért ő a hibás, ezért elindult megkeresni a bátyjait”

Ezeknek a meséknek a szereplői akkor válnak mesehőssé, amikor kimondják az útnak indulás szavait. Amikor vállalják a megváltáshoz szükséges feladatokat. Mert nem másért indulnak, mint a rend visszaállításáért, hogy mindenki jogosult legyen a családhoz tartozni, jogosult legyen az lenni, akinek született.

Sokszor segítők kísérik az útját, a Nap, a Hold, a Szél anyja, egy öreg koldus, egy sánta róka: mintha a teremtet világ segítené: menj, haladj, keresd őket! Ágyazz meg nekik, tápláld a kirekesztettet, gondoskodj róla, varázsold vissza emberformába ruhát varrva nekik. Legyél szótlán - ne beszélj, ne átkozódj, ne siránkozz! Szóval történt az átok, most legyél szótlán, bírd ki szótlán! Bírd ki mindenek felett, mert most ez az első - ha nincs rendezve, ha nincs az átok megtörve, az mindenkire hat!

Kemény, nehéz az út, mondja, tanítja ez a mese típus, de több mint megéri, mert a külső és belső rend így áll helyre.

És vajon nem ez a célunk? Rendszerben lenni?

Irodalom:

Liszkai József, a Bátyajut kereső leány meséjének közép európai összefüggéséhez, in:

Társadalomtudományi szemle XVIII. évfolyam

Böszörményi-Nagy I, G.M.Spark: Láthatatlan lojalítások

Mesék: Csókalányok, Tizenkét fekete varjú, Tizenkét hollófivér, Vadhattyúk, Hat hattyú